

Obrtnija.

Zakon o obrtnih sodiščih.

(Konec.)

Predno je bil izdan zakon obrtnih sodiščih, za čigar izvedenje se zdaj zavzemajo vsi resnični prijatelji obrtnosti, je vladala popolna nejasnost glede izvojevanja onih pravic, ki izvirajo iz specialnega prava, rojenega iz novodobne industrije primerne razmerja mej delojemalci in mej delodajalci. Instanc seveda ni manjkalo. Za razsojevanje v prepirih mej delodajalci in mej delojemalci so poklicana razsodniška kolegija, seveda le mej tistimi podjetniki in delavci, kateri niso pripadali nobeni zadrugi; nadalje delajo v tem oziru zadružna razsodišča; v času, ko traja delavsko razmerje in 30 dni po prenehanju tega razmerja odločujejo politična oblastva v vseh taci prepirih, a pozneje, to je po preteku 30 dni, odkar je prenehalo delavsko razmerje, imajo odločilno besedo redna sodišča. Že vsled okolnosti, da je kompetenca zdaj fakultativna, zdaj izključna, je bilo delodajalcu še bolj pa delojemalcu težko, v konkretnem slučaju doseči svojo pravico. Pokazalo se je, da je treba vstvariti za take prepire instanco, katera bi ne imela samo jamstev za neodvisnost razsojevanja, ampak bi imela tudi vsa svojstva resničnega sodišča, iz kratka, pokazalo se je, da je potrebna redna sodna instanca, kar je samo po sebi zahtevalo, da se mora odstraniti pravica politične oblasti razsojevati kot poklicana instanca o obrtnopravnih prepirih.

Nadalje se je spoznalo, da je pri taki novi instanci zagotoviti odločilni vpliv lajikom, ker pri pravnih prepirih, ki izhajajo iz pravnega razmerja mej delodajalci in mej delojemalci, ne gre toliko za juridično, kakor za socialno stran dotičnega spora.

Prisedniku obrtnega sodišča nikakor ni treba strokovne juristične omike, pač pa mora poznati življenske in druge razmere in navade tistega kroga, v katerih je iz teh razmer nastal prepir. Pri razsojevanju obrtnih sodišč ne bo veljalo toliko temeljito juridično znanje, kakor poznavanje tehničnih in kupčijskih razmer dotične stroke in poznavanje navad.

Ob sebi je umevno, da morajo biti lajiški elementi pri obrtnih sodiščih enakomerno zastopani, sicer bi se v naprej podkopal zaupanje prizadetih interesnih skupin v obrtna sodišča. V Nemčiji so pri ustanovitvi prvega obrtnega sodišča menili, da ta nova institucija ne bo mogla doseči svojega smotra, češ, da bodo delodajalci vedno glasovali proti delojemalcem in nasprotno, toda dejstva so pokazala, da je bil ta strah popolnoma neutemeljen. Tako na. pr. kaže poročilo o delovanju obrtnega sodišča v Magdeburgu za l. 1898., da, izvzemši malo slučajev, v katerih je sploh prišlo do glasovanja, ker sodniki niso bili jednih mislij, so bile vse sodbe soglasno sklenjena.

Ni dvoma, da bo ravno skupno delovanje delodajalcev in delojemalcev pri obrtnih sodiščih izgojevalno vplivalo tako na ene kakor na druge, in da se bodo podjetniki in delavci naučili, respektirati drug na drugega in spoštovati njegove pravice, kar pri nas sedaj pač še ni.

Po novem zakonu so obrtnim sodiščem odkazane tudi naloge direktno socialnopolitične nature, četudi ne v tistem obsegu, kakor je to v dotičnem zakonu za Nemčijo. Te naloge so določene v § 36. novega zakona, kjer je rečeno, da imajo obrtna sodišča dolžnost, izrekati svoje mnenje o obrtnih vprašanjih, kadar to zahteva dotična deželna oblast, na drugi strani pa pravico, o vprašanjih, katera se nanašajo na podjetja v njegovem okolišju, podajati deželnemu oblastvu samostojne predloge. Predno bodo mogla obrtna sodišča tudi pri nas v tem oziru ugodno uplivati, se bodo seveda morala do dobra vkoreniniti in oživeti, ali da slej ali prej tudi do tega pride, zato nam jamčijo ugodni uspehi obrtnih sodišč na Nemškem. Tam na Nemškem se obrtna sodišča prav pogostoma poslužujejo tudi te svoje pravice, stavljeni predloge.

Naposled nam je na kratko še izpregovoriti o takoiimenovanih posredovalnih uradih. Ti imajo, kakor kaže že njihovo ime, posredovati pri prepirih, kateri zamorejo nastati, ako je gotovo službeno ali delavsko razmerje glede plače na novo fiksirati. Dočim spada v judikaturu obrtnih sodišč vse to, kar se nanaša na tolmačenje, izpolnjevanje ali razveljavljenje obstoječe pogodbe mej delodajalci in delojemalci, spadajo prepiri glede plače in delavskih pogojev, ki naj se določijo za prihodnost, v delokrog posredovalnih uradov. V prvem slučaju gre za že pridobljene pravice in dolžnosti, v drugem za pravice in dolžnosti, ki naj se šele določijo.

Posredovalni uradi stopali bodo v funkcijo v prvi vrsti pri štrajkih in odpustitvah in v Nemčiji so, kakor kaže izkušnja, v tem oziru s prav lepim uspehom nastopala že prav velikokrat. Ker se pri nas niso mogli odločiti, da poverijo tudi te funkcije obrtnim sodiščem, je vsaj želeli, da se vlada čim prej loti ustanovitve posredovalnih uradov.

Iz predstoječih izvajenj je razvidno, da pomeni ustanovitev obrtnih sodišč, ki je omogočena z novim zakonom, prav znaten napredek v socialnopolitičnem oziru, in da smemo od te nove uredbe pričakovati lepega sadu.

Shod slovenskih lesotržcev.

Trgovina z lesom je za slovenske kraje največjega pomena. V tej trgovini, ki je nekdanj jako lepo cvetela ter je še danes najvažnejši vir naših dohodkov, so v zadnjih letih zavladale deloma prav klaverne razmere, katere zlasti občutijo manjši lesotržci, ki so tržaškimi in reškimi prekupcem izročeni na milost in nemilost ter se vsled pomanjkanja kapitala ne morejo teh pijavk otresti in se postaviti na svoje noge.

Italijanska trgovina razteza svoje pohlepne kremplje tudi že po naših slovenskih krajih. Firma Feltrinelli, ki ima svoj sedež v Milanu, je najnevarnejši konkurent slovenskih lesotržcev Feltrinelli dela z velikim kapitalom in je skoro vladar na Koroškem in na Tirolskem ter tudi na Notranjskem že izpodriva domače kupce in podkopava existenco domačih producentov.

K tej konkurenci velicega kapitala — a Feltrinelli ni jedini kapitalist-konkurent, kajti poleg njega je še več drugih — škodujejo naši lesni trgovini tudi še druge okolnosti. Tržaški in reški Lah je slepar in ocigani malega trgovca koder more. Navadno mu pri prevzetju blaga škartira kolikor je le mogoče, tudi če je roba izborna. Lah jo škartira, ker ve, da je potem mali lesotržec primoran, mu jo prodati za vsako ceno, tudi z izgubo, ker ne mora čakati na denar. O rekriminacijah in sleparstvih s katerimi spravljajo Lah naše ljudi tedaj ob zaslužek, ko je blago že oddano — niti govoriti ni. Najdrastičnejše je veliklesni trgovec — Nemeč — označil tržaške razmere, rekši: Če greš v Trstu v kavarno Fabris mej lesotrške laške mešetarje, skrij uro in drži roke v žepih.

Te razmere so napotile male slovenske lesotržce, da so začeli uvaževati misel o ustanovitvi svoje organizacije, s katere pomočjo bi se osvobodili laških prekupcev in obvarovali škode.

Sprožilo se je več projektov, izmed katerih je vsekako najpametnejši projekt g. Lavrenčiča, naj društvo napravi svojo agenturo najprej v Trstu, potem pa po potrebi tudi v Ankoni, v Aleksandriji itd. Ta projekt se da izvršiti brez posebnih stroškov — in to je velike važnosti pri naših malih trgovcih — brez rizika in vender lahko iz nje nastane zavod, ki bode objemal vse slovenske lesotržce.

Dne 2. julija vršil se je v Ljubljani dosti dobro obiskan shod slovenskih lesotržcev. Shod sta pozdravila župan Hribar in predsednik trgovskega in obrtnega društva za Kranjsko Fr. Trdina. Shod je izvolil poseben odbor, kateremu je dal naročilo, da stvar vsestransko prestudira in uvažuje, in da potem stopi s svojimi projekti pred lesotržce.

Mi želimo, da bi se odboru posrečilo dobiti pravo obliko za to zadevo, kar je jako težavno, tako da se reši vprašanje na korist slovenske lesne trgovine.

Kmetijstvo.

Križi in težave soseda Antona z živinskimi boleznimi.

Napihnjene krave.

(Konec)

Ko se prežvekovanje spet prikaže, reče sosed, naj se lupino vzame ven, ker v tem slučaju se ne naberejo nikakršni plini, kajti pri prežvekovanju nabrani plini izidejo naravnim potom skozi goltanec.

Po odtegnitvi lupine iz rane naj se to zapre s smolnim obližem.

To si je Anton dobro zapomnil. Ko je po nekoliko urah krava začela prežvekvati, vzame Anton medeno lupino iz rane ter je zamašil mesto [zbojdljaja s smolnim obližem.

Pri rdečkasti kravi ni še bilo vse v redu, kajti ista je bila vbodena z nožem. Krava ni prav nič jedla. Imela je mogoče mrzlico. Žalostno, tiho in upadlo je stala rdečkasta krava v hlevu. Dihanje je bilo ednakomerno. Iz 7 cm dolge trebušne rane šla je večkrat penasta želodčna vsebina ven. Sosed je svetoval Antonu, naj gre po živinozdravnika, ki je prišel še le drugo jutro.

Druga in tretja krava ter kravica bile so popolnoma zdrave in vesele drugi dan. Tudi prva zbojdljena krava je bila nekoliko boljša, ko je živinozdravnik došel. Snedla je omelce sena s slastjo. Žila je bila nekaj hitreje kot navadno. Dihanje pa je bilo mirno in iztekavanje iz trebušne rane je popolnoma ponehalo.

Živinozdravnik je smatral stan krave malo nevarnim. Mislil je, da se lahko prikaže vnetje trebušnice, ker je padlo nekoliko želodčne vsebine v telesno duplino.

To ni ravno naravnost nevarno, a bilo bi bolje, če se bi novim iztekavanjem zoperstavljalo. Zategadelj je pred vsem potrebno, da se krava posti, da postane vamp nekoliko prazen. Razen tega je zaukazal živinozdravnik, naj se ranine strani namaže z mešenico iz ene žlice yzola in $\frac{1}{4}$ l gorke vode.

Nadalje je zaukazal, naj se pazi na to, da ne leže krava na levo stran, a bi slučajno na levi strani ležala, naj se jo vzgane, da zopet vstane.

Hrana naj ji bode pest sena in malo otrobne pijače.

Vse to se je natančno izpolnilo.

Po 10 dneh bila je rdečkasta krava skoraj popolnoma ozdravljena. Tudi trebušna rana se je deloma zaprla.

Nekaj časa za tem šel je Anton z živinozdravnikom in sosedom na bližnje deteljno polje. Detelja je bila pri gorkem in vlažnem vremenu videti jako lepa, polje pa je bilo pognojeno s superfosfatom.

Črnozeleno detelja je bila tu. Živinozdravnik je menil, napihnjenje krav se je zategadelj pojavilo, ker se je dalo prvokrat kravi preveč mastne in dobre detelje.

Bolje bi bilo, če se bi deteljo pomešalo z nekoliko slame, ali če bi dobile krave po detelji nekaj sena. Z mastno deteljo iz pogojenih polj treba previdno ravnati, kajti taka detelja je sočnatejša ko detelja iz nepogojenih ali le malo pogojenih polj.

Deteljo naj se ne pusti dosti časa na enem kupu, taka namreč provzroči mnogo hitrejše napihnjenje kot tista, ki je na prostem na vozu naložena, kajti od vseh stranij ima zrak odprto pot.